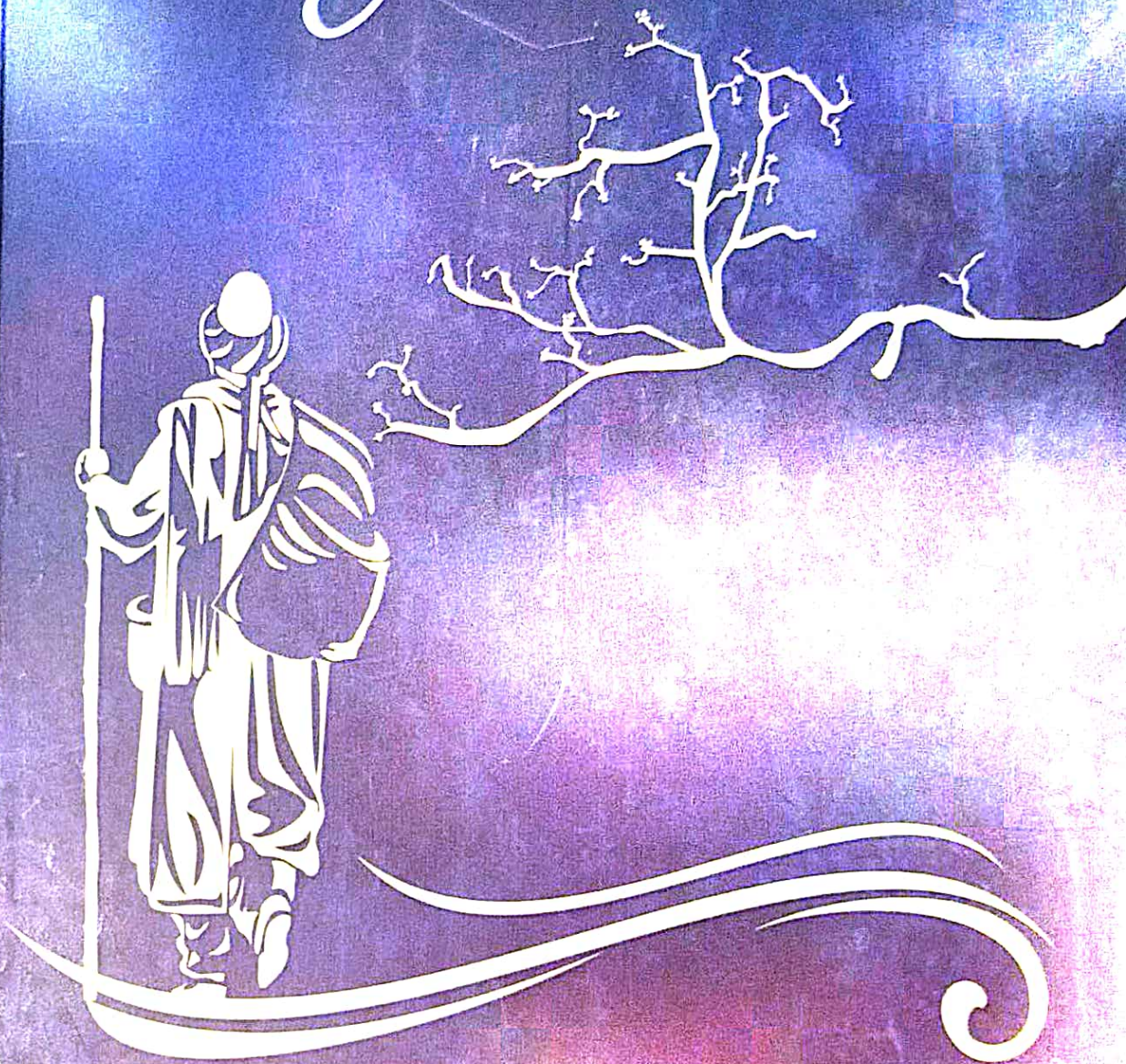

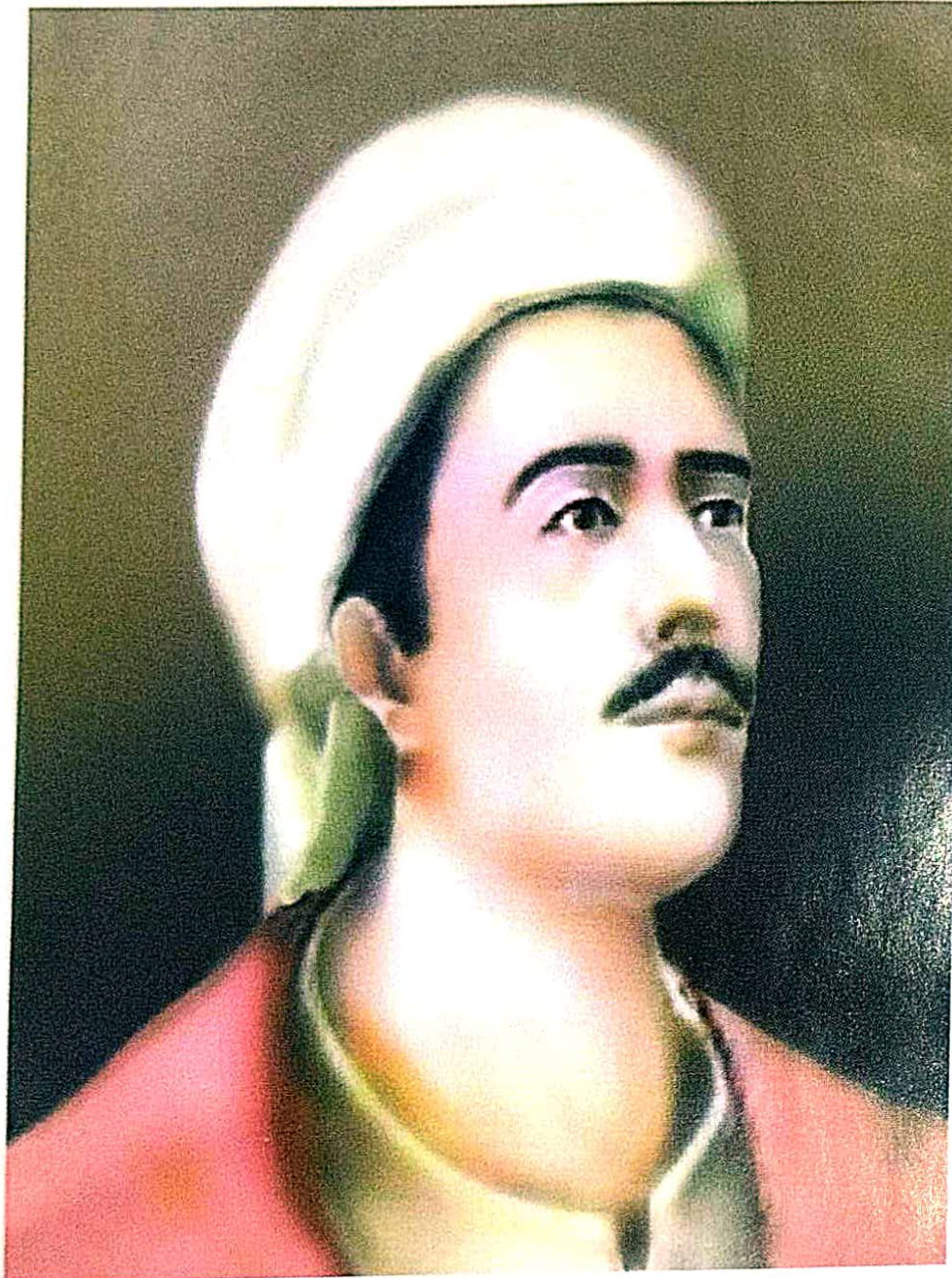
ЮНУС ЭМРО

Нечун йағларсен,
эй булбул

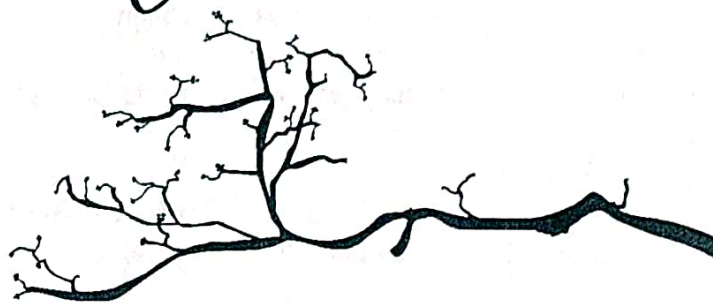
ЮНУС ЭМРО

НЕЧУН ИЙГЛРСЕН, ЭЙ БУЛБУЛ

Юнус Эмро
(1240 ~ 1321)

ЮНУС ЭМРО

Нечун йағларсен,
эй будбуд

(шеърлар)

ТОШКЕНТ,
«O'ZBEKISTON»

2018

УЎК 821.512.161-1
КБК 84(5Тук)
Э 58

Усмонли турк тилидан
Ўзбекистон халқ шоири
Жамол Камол ўзбекчалаштирган

Масъул муҳаррир
Ўзбекистон Республикаси фан арбоби,
академик **Тўра Мирзаев**
Нашр ташаббускори
Анвармирзо Хусаннов

Эмро, Юнус.

Э 58

Нечун йиғларсен, эй булбул? [Матн]: шеърлар /Ю. Эмро. –
Тошкент: «O'zbekiston» НМИУ, 2018. – 240 б.

ISBN 978-9943-25-502-9

*Ушбу нашр бўйича Ўзбекистон Республикаси Вазирлар
Маҳкамаси ҳузуридаги Дин ишлари қўмитасининг 1213-сон-
ли ҳулосаси олинди.*

Юнус Эмро – XIII асрнинг ўрталари, XIV асрнинг бошла-
рида яшаб ижод этган буюк турк шоири, Хўжа Аҳмад Яссавий,
Мавлоно Жалолиддин Румийларга эргашиб, гўзал сўфиёна ман-
зумалар яратган илоҳий ишқ куйчисидир.

Тили содда, услуби энгил ва равон, инсонларни Ҳақ ва
ҳақиқатга ундайди. Бир жиҳатдан ўзбек халқ бахшиларига,
иккинчи ёқдан ўзбек ўқувчиси учун Бобораҳим Машрабга
оҳангдош. Юнус Эмронинг ҳаёт тарзи ҳам Машрабга монанд:
умр бўйи бир ерда қўним топмаган, қўлда соз ва тилида шеър ила
шаҳарма-шаҳар, қишлоқма-қишлоқ кезиб, ижод намуналарини
оҳангга солиб, халқ йиғинларида айтиб юрган.

Орадан шунча замон ўтса ҳамки, Юнус Эмро ўз ватани
Туркияда ва узоқ-яқин халқлар орасида маълуму машҳур, шеър-
лари севиб ўқилади, давраларда, тўю тантаналарда қўшиқ қилиб
куйланади.

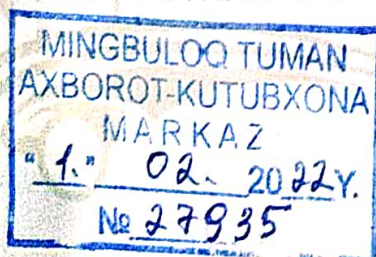
Турк мумтоз шеъриятининг устоз шоири бисотидан саралан-
ган ушбу гулдастани азиз китобхонларимизга зўр мамнуният ила
тақдим этамиз.

КБК 84(5Тук)
УЎК 821.512.161-1

ISBN 978-9943-25-502-9

© Юнус Эмро, 2018

© «O'zbekiston» НМИУ, 2018

ОНА СУТИ КАБИ АЗИЗ ВА ЛАЗИЗ

Маълумки, Мавлоно Жалолиддин Румий — Туркия тупроғида ўсиб-улғайиб, шеърият байроғини осмонларга кўтарган, башарият шоири деб донг таратган даҳо ижодкордир. Мавлонодан сўнг Туркия тупроғида етишиб, энг буюк шоир дея танилган иккинчи буюк зот, шубҳасиз, Юнус Эмродир.

Юнус Эмронинг қаерда ва қачон туғилганлиги аниқ-дақиқ маълум эмас. Айрим тадқиқотларга кўра, 1240 йилда таваллуд топган ва саксон ёшдан ортиқроқ умр кўриб, вафот этганини тахмин қилиш мумкин. Ўнлаб манзилларда мазорлари мавжуд. Турли минтақалар, музофотларда яшовчи инсонлар Юнус Эмронинг ўз манзилларига яқин бир жойда яшагани ва вафот этганини айтиб, шунга ўзларини ҳам, ўзгаларни ҳам ишонтирмоқчи бўлишади. Бу шоирнинг умумхалқ муҳаббатига қанчалар муяссар бўлганига бир далил, албатта. Атоқли озарбайжон шоири Бахтиёр Ваҳобзода бу ҳақда:

*Ҳар кун қазилур чунки кўнгилларда мазори,
Ўтларда, чечакларда ва гулларда мазори, —*

деб бежиз айтмаган.

Шоирни баъзилар уммий, яъни саводсиз бўлган дейишади. Аммо унинг Кўнёда мадрасада таҳсил

олгани, ҳали толиби илм эканидаёқ, Мавлоно билан учрашиб, Пири маънавий суҳбатига мушарраф бўлгани тарихий ҳақиқат. Бу ҳақда шоирнинг ўзи зўр ифтихор ила сўзлайди. Бунинг устига, Юнус Эмро шеърларини ўқиган китобхон унинг ғоят билимдон ва дунё кўрган, жаҳонгашта зотлигига ишонч ҳосил қилади. Ўзи Руму Шом ва бутун юқори элларда сайру саёҳат қилганини айтади. Бу ерда Рум — Анадўли, Шом — Сурия эканлиги англашилади. Юқори эллар, яъни Шимолий ўлкалар — Эрон ва Озарбайжон демақдир. Бир манзумасида Табриз, Нахчивон, Мараш, Сиваш, Шероз шаҳарлари тилга олинади. Юнус Эмро узоқ-яқин ўлкаларни кезиб, ҳар манзилда бир муддат кўним топиб, инсоний кўнгил излайди. Ҳассос сўзи, илоҳий ҳикматлари ила минглаб кўнгилларга кириб, у масканларда абадий яшаб қолади. Мана, орадан етти асрдан кўпроқ вақт ўтибдики, унинг шеърлари (илоҳийлари) у ёғи Кичик Осиё, бу ёғи Болқонлар ва Кавказларда миллионлаб хонадонларда севиб ўқилади, кўшиқ қилиб куйланади.

Хўш, Юнус Эмро шеърларига шу қадар жон ва жозиба бағишлаган куч, хислат нима? У буюк салафлари Мавлоно Жалолиддин Румий ва Хўжа Аҳмад Яссавий анъаналарини давом эттириб, илоҳий ишқни куйлайди.

Ишқ — устурлоби асрори Худо, —
демишлар Мавлоно Румий. Яъни, бандаси Яратувчининг асрорига, икки оламнинг сирру синоатига фақат ишқ воситасида етишмоғи мумкин. Аввал-ибтидо — эркакнинг аёлга, аёлнинг

эркакка муҳаббатидир. Бошқа севгилар ана шу ишқдан туғилади. Чунончи, ота-онага, фарзандларга, яқинларга ва ниҳоят, ягона ҳам мутлақо олий Аллоҳга муҳаббат ҳам. Бу — Тангрининг инсонларга ато этган буюк неъматидир.

Иккинчи ёқдан, инсон ўзининг Аллоҳга бандлигини ҳамиша ҳис қилиши, дили, тили ва ҳаракат-аъмоли ила шу буюк ҳақиқатни доимий эътироф этиши, тасдиқлаши лозим. Акс ҳолда, у фақат еб-ичиш, айшу ишрат суришни ўйлайдиган олифта ҳайвон даражасига тушиб қолиши муқаррар. Юнус Эмро шеърларини ўқир экансиз, ана шу мулоҳазалар беихтиёр кўнгилга қуйилиб келаверади. Шоирнинг шеърларида Аллоҳ, одам ва олам муносабатлари ўта ҳассослик ила қаламга олиниб, исломий, Қуръоний ақидалар доирасида талқин ва тараннум этилади. “Оламдан мақсад — одам, одамдан мақсад — Худо, Худодан мақсад — инсоний камолот, камолотнинг эса чек-чегараси йўқ” деган буюк хулосага юракдан иймон келтирасиз. Зеро, оламни билмоқ ҳам, Аллоҳни билмоқ ҳам ўзни билмоқдан бошланади. Шунини таъкидлаб:

*Илм — илм олмоқдир,
Илм — ўзни билмоқдир,
Сен ўзингни билмассен,
Бу нечук ўқимоқдир?*

— дейди шоир.

Бу ўзликни англашга ундовчи оташин даъват биз, йигирма биринчи аср одамлари учун ҳам бағоят муҳим, долзарб аҳамиятга эгадир.

Сўфий шоирнинг шеърляти асосан фольклор, халқ ижоди йўналиши — ҳижо (бармоқ) вазнида яратилган. Аммо гоҳида арузий манзумалар ҳам учраб туради. Парвардигорга бўлган муҳаббатини у гўзал арузий сатрларда шундай ифода этади:

Сенсан менинг жонимга жон,
сенсиз қарорим йўқдурур.
Жаннатда сен эрмас эсанг,
валлоҳ, назорим йўқдурур...

Юнус баса ошиқ сенга,
кўрсат жамолингни анга.
Дилдор фақат сенсан менга,
ўзга нигорим йўқдурур...

Юнус Эмронинг тили — XIII аср усмонли турк тили бизнинг бугунги ўзбек тилимизга жуда яқин. Ифода услуби — халқ бахшилари услубига хос содда, равон, Хўжа Аҳмад Яссавий ҳикматларини эслади. Ўртадаги оҳангдошликни кўриб, ҳайрон қола-сиз. Гўё икки авлиё шоир, бири дунёнинг у чеккаси, бири дунёнинг бу чеккасида туриб, айна соз, айна овоз ила инсонларни Ҳаққа, ҳақиқатга ундайди. Бу — халқларимиз ўртасидаги тил ва кўнгил бирлиги, пайвандлигидан дарак.

Ўзбекистон халқ шоири, забардаст таржимон, устоз Жамол Камолнинг саъй-ҳаракати, ижодий ғайрати туфайли Мавлононинг буюк “Маснавий” си халқимизнинг маънавий мулкига айланди. “Дунёнинг китоби”, “Маснавий шариф” деб ном қозонган бу асарни Ўзбекистонда бугунги кунда минглаб хонадонларда севиб ўқишмоқда.

Аллоҳга шукурки, таниқли халқ дипломати Анвармирзо Хусаиновнинг ташаббуси ва Жамол Камолнинг ижодий хизмати боис қардош Туркияда нашъу намо топган яна бир буюк зот, илоҳий ишқ куйчиси, турк миллати кўнгил дунёсининг моҳир ифодачиси ва миллий дунёқарашни шакллантиришга улкан ҳисса қўшган машҳур мутасаввуф Юнус Эмро бугун юртимизга ташриф буюрмоқдалар. Шоирнинг шеърлар китоби халқимизга тақдим этилмоқда. Бу нашр тили, дини, маданияти, маънавияти муштарак бўлган Туркия ва Ўзбекистон халқларининг бирлиги ва биродарлигига хизмат қилиши шубҳасиз.

Юнус Эмро сайланмасига сўзбоши ёзган адабиётшунослар Севги ва Айваз Гўкдемир унинг шеърларига “Ҳар бир турк учун она сути кабидир” деб таъриф беришган. Биз бу таърифга азиз ва лазиз сифатларини қўшишни истардик.

Она сути каби азиз ва лазиз шеърлари билан юртимизга кириб келаётган Юнус Эмронинг қадами қутлуғдир. Бу қадам ўзбек диёри, Туркистон тупроғидан ҳеч қачон узилмасин.

Ислом ЙЎЛДОШ

(1)

(Аллоҳга Муҳаммаднинг муножоти)

Ё Рабби Саттор ул-уйуб,
сендан тилармен умматим,
Ё Ҳаййу Фаффор уз-зунуб,
сендан тилармен умматим.

Бу дам муножот айлайиб,
минг турли хожат сўйлайиб,
Ўзни маломатга қўйиб,
сендан тилармен умматим.

Тутдим баланд ҳимматни мен,
қутқаргали умматни мен,
Ўксик етимни сийла сен,
сендан тилармен умматим.

Ота-онамни истамам,
дунёси-чун йўқ менда ғам,
Умматни қўлдин қўймирам,
сендан тилармен умматим.

Тупроққа ҳар дам юз суриб,
эшикка ўтру ўлтириб,
Жоним ҳақи шукрон этиб,
сендан тилармен умматим.

Ул дамки келдим онадин,
кечдим бу фоний хонадин,
Қўлни ювиб вайронадин,
сендан тилармен умматим.

Пойингда бошим индириб,
кўзимни ёшга тўлдириб,
Оҳим жаҳонга билдириб,
сендан тилармен умматим.

Умматим-чун келдим ҳамон,
ҳимматни юксак айлабон,
Менга керакмас мулку жон,
сендан тилармен умматим.

Қўнган маконим бўлди шул,
остимда ҳиммат отидур,
Умматни деб ёндим нуқул,
сендан тилармен умматим.

Мен келмадим учмоҳ¹ учун,
хуру пари қучмоқ учун,
Шу бир ҳовуч тупроқ учун,
сендан тилармен умматим.

Исмим Муҳаммад деб атаб,
дардим аёндир сенга, Раб,
Инъому эҳсонинг сўраб,
сендан тилармен умматим.

¹ Учмоҳ — жаннат.

Уммат ғами тушди менга,
боримни бахи этдим анга,
Кўз солма уммат айбига,
сендан тилармен умматим.

Ул Тури Сино ҳаққи-чун,
Макка ва Мино ҳаққи-чун,
Шаҳри Мадино ҳаққи-чун
сендан тилармен умматим.

Сенсан Аҳад, сенсан Самад,
эҳсонинга йўқдир адад,
Ошиқ Юнусга бер мадад,
сендан тилармен умматим...

(2)

(Аллоҳнинг Муҳаммад муножотига марҳамати)

Лутф айлабон айтар Худо, умматни деб
чекма жафо,

Бу дам сенга этдим ато,
бағишладим умматингни.

Умматни мендан тиладинг,
ҳиммат қиличин сирмадинг,
Маҳкам тут ушбу ниятинг,
бағишладим умматингни.

Бошинг кўтаргил, эй ҳабиб,
дардлиларга сенсан табиб,
Умматни этма сен ғариб,
бағишладим умматингни.

Отингни Аҳмад қўймишам,
шайтонни сендин қувмишам,
Куффорни қурбон этмишам,
бағишладим умматингни.

Дардлиларга бердим даво,
ҳожатларин этдим раво,
Мени севган сенга шайдо,
бағишладим умматингни.

Бургил юзингни Аршима,
тўшак тўшалди фаршима,
Кел бери, турма қаршима,
бағишладим умматингни.

Турган еридан кетгизай,
пули Сиротдин ўткизай,
Кавсар шаробин ичкизай,
бағишладим умматингни.

Сен мунчаким ёш тўкарсен,
кўксингга бошинг эгарсен,
Инъомимни фош этарсен,
бағишладим умматингни.

Эй еру кўкнинг сарвари,
билсин сени инсу пари,
Охир замон пайғамбари,
бағишладим умматингни.

Лутф айлабон айтургани,
осийларга бердим сани,
Ўздин жудо билма мани,
бағишладим умматингни.

Умматинг ўтга ташламам,
куфру гуноҳга бошламам,
Сўзинг азиздир ҳаммадан,
бағишладим умматингни.

Сенки етимлар бошисан,
ёнган жигарлар ошисан,
Умматингни йўлдошисан,
бағишладим умматингни.

Юз минг шукур султонимиз,
яна севинди жонимиз,
Чунки деди Субҳонимиз:
бағишладим умматингни.

Юнус Эмро дейди: сафо
Пайғамбарингдир мужтабо¹,
Чун Ҳақ деди: “Ё Мустафо!
Бағишладим умматингни!”

¹ Мужтабо — сайланган, танланган.

(3)

Еварман мен сени жондин ичкари,
Йўлим бўлмас бу аркондин ичкари.

Қайга боқар эсам, унда эурсен,
Сени қайга қўяй мендан ичкари.

Ул бир дилбардурур, йўқдир нишони,
Нишон бўлгайму нишондин ичкари.

Мени мендан сўрма, менда эмасмен,
Суратим бўш юрар тўндин ичкари.

Мени мендан олганга етмас қўлим,
Қадам ким босар султондин ичкари.

Тажаллодин насиб етса кимсага,
Мақсади бўлурму андин ичкари.

Кимга дийдор кунидин шуъла тегса,
Унинг шуъласи бор кундин ичкари.

Сенинг ишқинг мени мендан айирмиш,
Не ширин дард бу, дармондин ичкари.

*Шариат, тариқат йўлдир йўлчига,
Ҳақиқат, маърифат андин ичкари.*

*Сулаймон қуш тилин билар, дедилар,
Сулаймон бор Сулаймондин ичкари.*

*Унутдим, дин, диёнат қолди мендан,
Бу не мазҳабдурур диндин ичкари.*

*Ким динни тарк этса, куфурдир иши,
Бу не куфурдир иймондин ичкари.*

*Кечар экан, Юнус ҳеч бўлди дўстга,
Қолди остонада андин ичкари.*

(4)

Сенсан менинг жонимга жон,
сенсиз қарорим йўқдурур,
Учмоҳда сен эрмас эсанг,
валлоҳ, назорим йўқдурур.

Боқсам, сени кўргай кўзим, сўйлар эсам,
сенсан кўзим,
Сени кузатмакдан бўлак орзу, шиорим йўқдурур.

Мен ўзлим тарк этмишам,
гўёки сенга ўтмишам,
Не қолу не ҳолда эсам, бир дам қарорим йўқдурур.

Валлоҳ, мени Жиржис¹ каби етмиш бор
ўлдирсанг магар,
Сенга борармен қайрилиб, зероки орим йўқдурур.

Юнус бaсе ошиқ сенга, кўрсат жамолингни анга,
Дилдор фақат сенсан менга,
ўзга нигорим йўқдурур.

¹ Жиржис — фаластинлик пайғамбар.

(5)

Сенсан карим, сенсан раҳим,
Аллоҳ, сенга сундим қўлим,
Сендан бўлак йўқ малҳамим,
Аллоҳ, сенга сундим қўлим.

Ажал келди, ваъда эрди,
Бу умрим қадаҳи тўлди,
Уни ичмаган ким қолди,
Аллоҳ, сенга сундим қўлим.

Кўзларим ожиз сузилди,
Қоним гавдадан узилди,
Тилагим тотти бузилди,
Аллоҳ, сенга сундим қўлим.

Зуд бичилди кафан тўним,
Ҳазрат сари тушди йўлим,
Ажаб, нечук кечар ҳолим,
Аллоҳ, сенга сундим қўлим.

Ўчоқда сувим илиди,
Қавму қариндошим келди,
Қавмим эсон қолсин энди,
Аллоҳ, сенга сундим қўлим.

Салотимга навбат келур,
Тўрт ёнга сало айтилур,

Эл намозимга тизилур,
Аллоҳ, сенга сундим қўлим.

Тобутимни кўтаргайлар,
Мақбарам сари элтгайлар,
Ҳалқа олиб ўлтиргайлар,
Аллоҳ, сенга сундим қўлим.

Жанозамга қўл очурлар,
Устимга тупроқ сочурлар,
Сўнгра ҳар тараф қочурлар,
Аллоҳ, сенга сундим қўлим.

Етти тамуз¹, саккиз учмоҳ,
Ҳар бирининг бордир йўли,
Ҳар йўлда юз минг бозори,
Аллоҳ, сенга сундим қўлим.

Кейин Мункар, Накир келур,
Саволлари оғир, мушқил,
Илоҳим, сен жавоб бергил,
Аллоҳ, сенга сундим қўлим.

Кўринг, ажаб эрур замон,
Кўнгилдин айлангиз фиғон,
Ўлур туғилган ҳар инсон,
Аллоҳ, сенга сундим қўлим.

Юнус, кўп узатдинг сўзни,
Аллоҳингга тутгил юзни,
Дийдордин айирма бизни,
Аллоҳ, сенга сундим қўлим...

¹ Тамуз — дўзах.

(6)

Жаннат боғи ирмоқлари
Оқар Аллоҳ дея-дея,
Бунда Ислом булбуллари
Сайрар Аллоҳ дея-дея.

Солланур тубо¹ толлари
Қуръон ўқирлар тиллари,
Жаннат боғининг гуллари
Ўсар Аллоҳ дея-дея.

Биров ухлаб, биров ичар,
Малоиклар раҳмат сочар,
Идрис набий Ҳулла² бичар,
Бичар Аллоҳ дея-дея.

Нурдандир тол-терақлари,
Кумушдандир япроқлари,
Узун-узун бутоқлари
Яшнар Аллоҳ дея-дея.

Ойдан равшандир юзлари,
Мушқу анбардир сўзлари,

¹ Тубо — жаннат дарахти.

² Ҳулла — жаннат либоси.

Жаннатнинг хури қизлари
Кезар Аллоҳ дея-дея.

Ҳаққа ошиқ эса киши,
Кўзларидин оқар ёши,
Нурга тўлар ичи-тоши,
Сўйлар Аллоҳ дея-дея.

Не тиласанг, Ҳақдин тила,
Йўлбошчи бўл тўғри йўлга,
Булбул ошиқ бўлмиш гулга,
Ўтар Аллоҳ дея-дея.

Очилди кўклар дарчаси,
Раҳматга тўлди барчаси,
Жаннат саккиз эшигини
Очар Аллоҳ дея-дея.

Ризвондирур эшик очган,
Ҳулла тўнларини бичган,
Кавсар шаробини ичган
Қонар Аллоҳ дея-дея.

Мискин Юнус бор ёринга,
Бугунни қўйма эртага,
Эрта Ҳақнинг дийдорига
Етгил Аллоҳ дея-дея.

(7)

Моғлар ила, тошлар ила
Чорлагум, Мавлойим, сени.

Сахарларда қушлар ила,
Чорлагум, Мавлойим, сени.

Сув тубида моҳи¹ ила,
Сахарларда оҳу ила,
Абдол² ўлиб, “ёҳу” ила,
Чорлагум, Мавлойим, сени.

Кўк юзида Исо ила,
Тур тоғида Мусо ила,
Кўлидаги асо ила,
Чорлагум, Мавлойим, сени.

Дарди чексиз Аййуб ила,
Кўзи ёшли Яъқуб ила,
У Муҳаммад маҳбуб ила,
Чорлагум, Мавлойим, сени.

Ҳамду шукр Аллоҳ ила,
Васфи “Қулҳуваллоҳ” ила,

¹ Моҳи — балиқ.

² Абдол — Аллоҳнинг хос бандаси.

Доимо зикриллоҳ ила,
Чорлагум, Мавлойим, сени.

Англадим дунё холини,
Тарк этдим қилу қоли'ни,
Бошим очиқ, оёқ яланг,
Чорлагум, Мавлойим, сени.

Юнус ўқир тиллар ила,
Ул қумри, булбуллар ила,
Ҳақни севган қуллар ила,
Чорлагум, Мавлойим, сени.

¹ Қилу қол — гапириш, фикр баён этиш.

(8)

*Ишқинг олди мендан мени,
Сени тиларман мен, сени,
Мен ёнарман куну туни,
Сени тиларман мен, сени.*

*На борлиққа севинарман,
На йўқликқа куйинарман,
Ишқинг ила овунарман,
Сени тиларман мен, сени.*

*Ишқинг ошиғни ўлдирур,
Ишқ денгизига толдирур,
Тажалли ила тўлдирур,
Сени тиларман мен, сени.*

*Ишқинг шаробин сипқорай,
Мажнун каби саҳро кезай,
Сенсан муродим, Хувву Ҳай¹,
Сени тиларман мен, сени.*

*Сўфийларга суҳбат керак,
Ахийга охират керак,
Мажнунга Лайлидир тилак,
Сени тиларман мен, сени.*

¹ Хувву Ҳай – абадий барҳаёт Худо.

Юнус эрур менинг отим,
Хар кун ортиб борар ўтим,
Икки жаҳонда мақсадим,
Сени тиларман мен, сени...

(9)

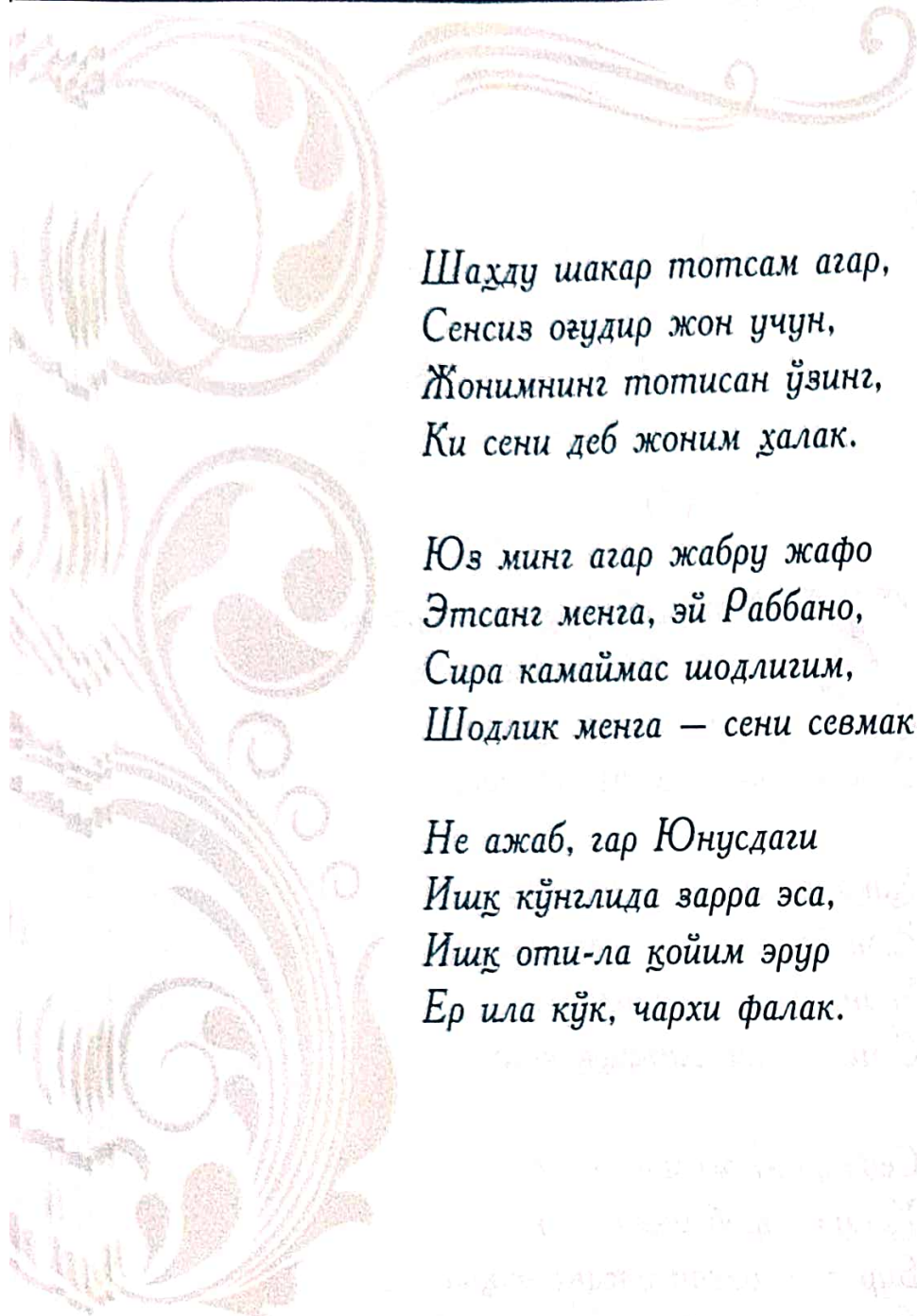
Қ ай тарафга кўнгил сурсам,
Тилим сени сўйлаяжак,
Қайда юрсам, қайда турсам,
Сенсан фақат менга тилак.

Ҳақдир сени севмасларни
Жонсиз жасад, сурат десам,
Унинг учун жонлиларга
Сенинг каби маъшук керак.

Севилдинг жумла оламга,
Ҳануз ниқоб ичиндасан,
Бир дам юздан олсанг ниқоб,
Икки жаҳон бўлгай ҳалок.

Деву пари, инсу малак
Севар сени ҳар махлуқот.
Ҳайрон бўлиб, ҳузурингда
Бош эгурлар ҳуру малак.

Нўшдоридир гар қўлингдан
Заҳри қотил ичар эсам,
Билмасман, не маъноси бор,
Ўлур жонимга ул таряк.

Шаҳду шакар тотсам агар,
Сенсиз оғудир жон учун,
Жонимнинг тотисан ўзинг,
Ки сени деб жоним ҳалак.

Юз минг агар жабру жафо
Этсанг менга, эй Раббано,
Сира камаймас шодлигим,
Шодлик менга — сени севмак.

Не ажаб, гар Юнусдаги
Ишқ кўнглида зарра эса,
Ишқ оти-ла қойим эрур
Ер ила кўк, чархи фалак.

(10)

А ақ Чалабим, **Ҳ** ақ Чалабим¹,
Сенга қолса, йўқ Чалабим,
Гуноҳларимиз устига
Раҳматингни тўқ, Чалабим.

Мен айтаманки, эй ғани,
Недир бу дарднинг дармони?
Зинҳор аяб турма мени,
Ишқ бобида тоқ Чалабим.

Қуллар сенинг, бу қулларинг,
Гуноҳлари кўп буларнинг.
Сен буларни жаннатга қўй,
Минсинлар буроқ², Чалабим.

Не султонун бойлардасан,
Не кўшкун саройлардасан,
Кирдинг мискинлар кўнглига
Сен унда чироқ, Чалабим.

¹ Чалаб – Тангри, Худо.

² Буроқ – Пайғамбар (а.с.) миниб, меърожга чиққан от.

Не илмим бор, не тоатим,
Не кучим бор, не тоқатим,
Магар сенинг иноятинг
Айлар юзим оқ, Чалабим.

Ёрлақа мискин Юнусни,
Гуноҳли қулим деб уни,
Ёрлақамас эрсанг магар,
Унга бу фироқ, Чалабим.

(11)

Сендан келар жабру жафо,
Мен оху вох этмагайман.
Тушдим шу ишқинг ўтига,
Ёниб, сира битмагайман.

Мен юрарман ёна-ёна,
Жигар-бағрим тўлди қона,
Ишқингда бўлдим девона,
Бир дам роҳат ётмагайман.

Сенинг ишқинг денгизига
Тушиб, энди ҳарқ бўлайин,
Бир кимса йўқ, қўлим олса,
Чўкиб, нечук ботмагайман?

Саккиз жаннатнинг хуриси
Келар бўлса бир орага,
Ҳаргиз уларнинг сафига
Сени сира қотмагайман.

Юнус Эмро, сен бу сўзинг
Юз минг бора айт, оз эрур,
Эшитганлар ошиқ бўлур,
Бас, нечун узатмагайман...

(12)

Кўзим сени кўрмоқ учун,
Кўлим сенга етмоқ учун,
Бугун жоним йўлга тикдим,
Эрта сени топмоқ учун.

Бугун жоним йўлга тикдим,
Эртага бергайсан эваз,
Учмоҳни қўй, арз айлама,
Арз этмадим учмоҳ учун.

Менга жаннатинг керакмас,
Кўнглим сира унга боқмас,
Этганим зору илтижо
Эмасдир битта боғ учун.

Учмоҳ деган боғинг, холос,
Мўминларга орзу-ҳавас,
Бордир унда ҳуру пари,
Ҳавасим йўқ қучмоқ учун.

Бунда менга бердинг магар
Ҳурлиқо жуфти ҳалол,

Ундан-да кечдим бир йўла,
Ёлғиз сенга қочмоқ учун.

Сўфийларга бергил уни,
Сени тилармен мен, сени,
Мен тарк этарманми сени
Шу бир ола чордоқ¹ учун?

Юнус фиғон айлар сенга,
Лутфу карам кўрсат анга,
Зулм айлама, йўл оч менга,
Даргоҳингга бормоқ учун.

¹ Ола чордоқ — ола хуржун.

(13)

М лоҳи, бир ишқ бер менга,
Қайдалигимни билмайин,
Токи ўзимни тарк этай,
Ахтариб, сўнгра топмайин.

Ҳайрону зор айла мени,
Фарқ этмай кун ила тунни.
Доим сени истай, сени,
Бир лаҳза айро қолмайин.

Ол, кўтар мендан менлигим,
Тўлдир ичимга сенлигинг.
Тирикликда ўлдир мени,
Бориб, мен унда ўлмайин.

Дардимни сўйласам агар,
Ким йиғлар менга, ким кулар.
Мунча ёнарман дард ила,
Ҳолим тилимга келмайин.

Мен юраман ёна-ёна,
Жигарим ғарқ ўлди қона.

Ишқ асар этди шу жона,
Қанчалар зори қилмайин.

Ҳидингни туйди шу жоним,
Қўйди, тарк этди жаҳонин.
Билолмам, қайда маконинг,
Сени қайлардан излайин?

Булбул бўлиб чаҳ-чаҳ урай,
Дўст боғчасида ўлтирай.
Гулшанда гулдек очилай,
Яшнаб ҳамиша, сўлмайин.

Мансур¹ каби дорга мени
Тортса, аён кўрсам сени.
Қурбон қилай сенга жонни,
Ишқимга мункир бўлмайин.

Ишқ эрур дарднинг дармони,
Ишқ йўлига тикдим жонни.
Юнус Эбро айтар буни,
Бир дам севгисиз қолмайин.

¹ Мансур — машҳур мутасаввуф шайх Мансур Халлож.

(14)

Мухаммадга бир кеча
Тангридан тушди буроқ.
Жибрил деди: эй хўжам,
Меърожга чорлади Ҳақ.

Оч ўзинга жинонинг,
Бихишту дийдор сенинг.
Сени чорлар Субҳонинг,
Омода бўл ҳозироқ.

Турди Меърож қасдига,
Таҳорат — обдастига.
Сажда қилди дўстига,
Демади яқин-йироқ.

Чорламишди Ҳазрати,
Шай эди Буроқ оти.
Нурдан эди хилъати,
Кўзи гавҳар, юзи оқ.

Қадам бир тошга босди,
Тош ўрнидан қўзғалди.

“Коф, ё муборак!” деди,
Қолди сўнгра муаллақ.

Тош дедиким, кел тагин,
Устимга бос қадаминг.
Расул айтар: келгаймен,
Буюрар бўлса гар Ҳақ.

Кўкларга хабар бўлди,
Осмон севинчга тўлди.
Дедилар: Аҳмад келди,
Безанди саккиз учмоҳ.

Боқ, Мухаммад найлади,
Кўкларни сайр айлади.
Умматини ўйлади,
Аршга боргум деб шу чоқ.

Кечди у фалакларни,
Садо келди: “Кел бери!
Кўтардим пардаларни,
Ҳамон жамолимга боқ.

Дийдорим сенга аён,
Кўрсатгум равшан-баён.
Буроқдан тушиб ҳамон,
Аршим узра бос оёқ”.

Фаришталар келдилар,
Буроқдан индирдилар.

Наълини дўндирдилар,
Ул дамда юрди яёқ.

Увайс жойидан турди,
Арида наълин дўндирди,
Мухаммад уни кўрди,
Висолга дўнди фироқ.

Чун дўст дўстга қовушди,
Юз минг сўзда гаплашди.
Умматига қайишди
Унда расули мутлоқ.

Меърождан қайтди, ана,
Маскани бўлди хона,
Келди, кўрди, хали ҳам
Тўшаги эрди қайноқ.

Неча минг йиллик йўлга
Бориб келган бир дамда
Ким эди? Юнус айтур:
Мухаммад эди мутлоқ.

Нуқул умматим демиш,
Уммат ғамини емиш.
Агар уммати эсанг,
Исломи дегил бар Ҳақ...

(15)

Жоним қурбон бўлсин сенинг йўлингга,
Оти гўзал, ўзи гўзал Мухаммад.
Шафоат айласин камтар қулига,
Оти гўзал, ўзи гўзал Мухаммад.

Мўмин бўлганларнинг кўпдир жафоси,
Охиратда бўлур завқу сафоси,
Ўн саккиз минг оламнинг Мустафоси,
Оти гўзал, ўзи гўзал Мухаммад.

Етти қат осмонни сайрон айлаган,
Курсининг устида жавлон айлаган,
Меърожида умматини сўраган,
Оти гўзал, ўзи гўзал Мухаммад.

Тўрт саҳоба унинг юксак ёридир,
Уни севган гуноҳлардан холидир.
Ўн саккиз минг оламнинг султонидир,
Оти гўзал, ўзи гўзал Мухаммад.

Сен ҳақ пайғамбарсан шаксиз, гумонсиз,
Сенга эргашмаган кетар имонсиз.
Ошиқ Юнус найлар дунёни сенсиз,
Оти гўзал, ўзи гўзал Мухаммад.

(16)

Излай-излай, охир топсам изингни,
Изинг ғубориға сурсам юзимни,
Ҳақ насиб айласа, кўрсам ўзингни,
Ё Муҳаммад, жоним орзулар сени.

Бир муборак сафар бўлса-да, кетсам,
Каъба йўлларида қумларга ботсам,
Ой жамолинг бир кез тушда сайр этсам,
Ё Муҳаммад, жоним орзулар сени.

Заррача қолмади кўнглимда хийла,
Сидқ ила кирмишам мен бу ҳақ йўла.
Абу Бакр, Умар, Усмон-да билар,
Ё Муҳаммад, жоним орзулар сени.

Али ила Ҳасан, Ҳусайн унда,
Севгиси кўнгилда, муҳаббат жонда,
Эрта Маҳшар куни улуғ девонда,
Ё Муҳаммад, жоним орзулар сени.

Арофот тоғидир бизнинг тоғимиз,
Унда қабул бўлур этган дуомиз,

Мадинада ётар Пайғамбаримиз,
Ё Муҳаммад, жоним орзулар сени.

Юнус мадҳ айлади сени тилларда,
Номингни ёд этиб ошиқ дилларда,
Йиғлаб, кўзёш тўкиб ғурбат элларда,
Ё Муҳаммад, жоним орзулар сени.

(17)

*А*ллох нурдан яратмиш
Жонини Муҳаммаднинг,
Оламга раҳмат этмиш
Номини Муҳаммаднинг.

Дўстим дея яратмиш,
Унинг ғамини емиш,
Умнат ила тўлдирмиш
Ёнини Муҳаммаднинг.

Муҳаммад бир денгиздир,
Оламни тутиб турур,
Етмиш мингта пайғамбар
Кўнглида Муҳаммаднинг.

Дунё молин тутмамиш,
Ҳеч омонат ортмамиш,
Тарзий Нажиб¹ тикмамиш
Тўнини Муҳаммаднинг.

Тангри арслони Али
Соғида Муҳаммаднинг,

¹ Тарзий Нажиб – машҳур тикувчи.

Хасан ила Хусайни
Сўлида Муҳаммаднинг.

Йилда етмиш минг хожи
Хар бири ният этар,
Борар, зиёрат этар
Нурини Муҳаммаднинг.

Юнус, кўзинг ёшлидир,
Маъюсдиру маҳзундир,
Хар ким емас, маҳрумдир,
Нонини Муҳаммаднинг.

(18)

*У*броҳим пайғамбар, Халил,
Назар қилмиш унга Жалил,
Қолдик саҳроларда залил,
Кел, борайлик Муҳаммадга.

Саҳронинг қумларин кечган,
Борибон, зиёрат этган,
Арофотга чиқиб тушган,
Кел, борайлик Муҳаммадга.

Шамдан ёруғ дарвозаси,
Нурдан мунаввар дарчаси,
Шафоат истар барчаси,
Кел, борайлик Муҳаммадга.

Макканинг ўртаси қора,
Мен назар этдим тўрт ёра,
Ошиқ бўлдим Пайғамбарга,
Кел, борайлик Муҳаммадга.

Муҳаммад ётар нур ила,
Атрофи тўла ҳур ила,

Борган нурга қонар, илло,
Кел, борайлик Муҳаммадга.

Юнус айтурки, маъбудим,
Фоний дунёдин қўл ювдим,
Икки жаҳонда муродим,
Кел, борайлик Муҳаммадга.

(19)

А ақ муяссар этса, борсам,
Гўзал Каъбатуллоҳ, сенга.
Боқиб, хайрону лол бўлсам,
Гўзал Каъбатуллоҳ, сенга.

Қора тўнига ўранур,
Аршга баробар кўринур,
Сенга бормаган эрмидур,
Гўзал Каъбатуллоҳ, сенга.

Қора тўнинг хайбат бўлди,
Юрагим қўрқинчга тўлди,
Кўнглимнинг ҳасрати келди,
Гўзал Каъбатуллоҳ, сенга.

Кумушдан эшик очмишлар,
Мармар тўшак тўшамишлар,
Олтин камар бойламишлар,
Гўзал Каъбатуллоҳ, сенга.

Ўнг ёнингда олтин ирмоқ,
Мавлом очса, бўлсам қўноқ,

Бўлсам кейин Ҳаққа уйғоқ,
Гўзал Каъбатуллоҳ, сенга.

Нурдан эрур бошда тожи,
Етмиш мингдир борган хожи,
Бордир юрагим соғинчи,
Гўзал Каъбатуллоҳ, сенга.

Каъбанинг теграси тоғлар,
Дийдор кўрмишдир булоқлар,
Ошиқ Юнус Эбро йиғлар,
Гўзал Каъбатуллоҳ, сенга.

(20)

Ҳақдин келган шарбатни
Ичдик, алҳамдулиллоҳ,
Шу қудрат денгизини
Кечдик, алҳамдулиллоҳ.

Қаршимизда тоғларни,
Ёнбағрида боғларни
Соғлик, сафолик ила
Ошдик, алҳамдулиллоҳ.

Кекса эдик, ёш бўлдик,
Қанотландик, қуш бўлдик,
Бир-бировга эш бўлдик,
Учдик, алҳамдулиллоҳ.

Борганимиз элларга,
Топ-тоза кўнгилларга
Ҳалқа Топдук¹ мағносин
Сочдик, алҳамдулиллоҳ.

Бери кел, кўришайлик,
Ёт эсанг, танишайлик,

¹ Топдук — Юнус Эмронинг пири-устози.

Отимиз эгарланди,
Ечдик, алхамдулиллоҳ.

Индик, Румда қишладик,
Савоб, гуноҳ ишладик,
Уч баҳор келиб-кетди,
Кўчдик, алхамдулиллоҳ.

Йиғилдик, булоқ бўлдик,
Мавж уриб, ирмоқ бўлдик,
Оқдик, денгизга тушдик,
Тошдик, алхамдулиллоҳ.

Топдукнинг ёз-қишида
Қул бўлдик эшигида,
Юнус мискин хом эдик,
Пишдик, алхамдулиллоҳ...

(21)

Жонлар жонини топдим,
Шу жоним яғмо бўлсин.
Фойда-зиёндин кечдим,
Дўконим яғмо бўлсин.

Мен ўзлигимдин кечдим,
Кўзим ниқобин очдим,
Дўст васлига етишдим,
Гумоним яғмо бўлсин.

Мендан менлигим кетди,
Бор мулкимни дўст тутди.
Ломаконга қавм ўлдим,
Маконим яғмо бўлсин.

Тааллуқдин узилдим,
У дўстдин нари учдим,
Ишқ девонига тушдим,
Девоним яғмо бўлсин.

Иккиликдан усандим¹,
Ишқ домига қувондим,

¹ Усанмоқ — безмоқ, безор бўлмоқ.

Дарднинг нонига қондим,
Дармоним яғмо бўлсин.

Борлиқ-чун сафар қилди,
Дўст ундан бизга келди,
Кўнглим нурларга тўлди,
Жаҳоним яғмо бўлсин.

Кечдим битмас соғинчдан,
Бездим мен ёзу қишдан,
Асл бўстонни топдим,
Бўстоним яғмо бўлсин.

Юнус, не хуш демишсан,
Болу шакар емишсан,
Боллар болини топдим,
Кован¹им яғмо бўлсин.

¹ Кован — асалари қутиси.

(22)

Мен бир ишқ бағридирман,
Денгизлар ҳайрон менга.

Дарё менга томчидир,
Зарралар уммон менга.

Қоф тоғи заррам эрур,
Ой ва қуёш менга қул.
Аслим Ҳақ, бешак дурур,
Муриддир Қуръон менга.

Дўст сари элтар йўлим,
Мулки азалдир илм.
Севгиндин сўйлар тилим,
Ишқ бўлди сайрон менга.

Ғам эрур ул боргоҳ,
Бор эди ул подшоҳ.
Оҳ, бу ишқ дастидин, оҳ,
Дард бўлди дармон менга.

Одам яратилмасдан,
Жон қолипга кирмасдан,

Шайтон лаин бўлмасдан,
Арш эди сайрон менга.

Яратилди Мустафо,
Юзи гул, кўнгли сафо.
У қилди бизга вафо,
Ундандир эҳсон менга.

Шафоат аҳли йироқ,
Етолмас бу манзилга.
Мен қуш тилин биламан,
Сўйлар Сулаймон менга.

Юнус бу халқ ичида
Бенаводир, Ҳақ билур.
Девонадир, чақирур,
Дарвешлик бўхтон менга.

(23)

Ошиқларга хабар айланг,
Ишққа кўнгил берган манам.
Ишқ баҳсини айлаб, кейин
Денгизларга тўлган манам.

Еру кўк тўла ишқ эрур,
Ишқдан яхшиси йўқ дурур.
Ишқнинг баҳосин ким билур,
Кони маъдан бўлган манам.

Денгиз юзидин сув олиб,
Сувни самоларга бериб,
Булуздайин сайрон бўлиб,
Аршга яқин борган манам.

Йилдирим бўлиб чақнаган,
Кўкда малоик тўқиган,
Булузларга амр айлаган,
Ёмғир бўлиб ёққан манам.

Кўрдим кўкнинг малакларин,
Ҳар бири бир ишга тайин.

Ҳақ Тангрининг зикрин этган
Инжил манам, Қуръон манам.

Кўрдим деган кўрган эмас,
Билдим деган билган эмас.
Билган улдир, кўрсатган Ул,
Ишққа асир бўлган манам.

Қалам ёзар экан, кўргил,
Хабар бўйла дурур, билгил.
“Қооли бала”¹ келажагин
Бунда хабар берган манам.

Девонамен, отим Юнус,
Ишқ бўлди менга қулавуз.
Ҳазратимга айтгил, ёлғиз
Юз сурувни сурган манам...

¹ Қооли бала — Ҳа, бизнинг Раббимизсан!.. (Фаришталарнинг Аллоҳга жавоби)

(24)

Же десам, буйруғим юрар,
Қўлимда фармон тутарим¹.
Не айласам, ҳукмим равон,
Чун ҳукми султон тутарим.

Инс ила ул жину пари,
Давлат менинг ҳукмимдадир.
Тахтимни еллар элтадир,
Муҳри Сулаймон тутарим.

Иблису Одам ким эрур?
Ёки озар, ё оздирур.
Яхши, ёмон жумла маним,
Барчасин маҳкам тутарим.

Дунё менинг ризқимдир ул,
Қавми менинг қавмим дурур.
Ҳар дам менинг ёрғум² эрур,
Ёрғуни хандон тутарим.

¹ Тутарим — тутаман.

² Ёрғу — ҳукм, ҳукм чиқариш.

Сенинг каби жон бор экан,
Оби ҳайвон истаганни,
Зулматларга қистаганни
Аслида ҳайвон тутарим.

Ундан айрилсам, ўлармен,
Унинг-ла тирик юрармен,
Ўйламангки, тирикликни
Ҳамиша чандон тутарим.

Дину иймоним Ул эрур,
Ундан айру ўлсам агар,
Хочу санам бермас самар,
На дину иймон тутарим.

Юнус айтур, йўқдур гумон,
Ул манимдур, менман Унинг.
Мен не десам, У Дўст тутар,
Дўст деганни мен тутарим...

(25)

Ҳақ бир кўнгил бермиш менга,
ха деганда хайрон бўлур,
Бир дам келиб, шодон бўлиб,
бир дам яна гирён бўлур.

Бир дам кўрарсен қиш каби,
муз-замҳарир бўлмиш каби,
Бир дам кўрарсан яшнабон,
гулшан ила бўстон бўлур.

Бир дам келарки, сўйламас,
бир сўзни-да шарҳ айламас,
Бир дам тилидан дур тўқар,
дард аҳлига дармон бўлур.

Бир дам чиқар ул Арш уза,
бир дам тушар шу Фарш уза,
Бир дам кўрарсен, қатрадир,
бир дам яна уммон бўлур.

Бир дам жаҳолатда қолур,
ҳеч нарсани билмай турур,
Бир дам тўлиб ҳикматга ул,
Жолинусу Лукмон бўлур.

Бир дам бўлур деғу пари, вайроналар бўлғай ери,
Бир дам учиб Балқис¹ ила
султони инсу жон бўлур.

Бир дам яна масжид борар,
сажжодаларга юз сурар,

Бир дам кирар дайр ичра зуд,
Инжил ўқиб, рухбон бўлур.

Бир дам келиб Исо каби, бергай ўликларга ҳаёт,
Бир дам такаббурлик қилиб,
Фиръавну Ҳомон бўлур.

Бир дам бўлиб нақ Жабраил,
рахмат сочар мажлисга ул,
Бир дам қолур гумроҳ яна,
мискин Юнус хайрон бўлур...

¹ Балқис — Сулаймон пайғамбарнинг севгилиси.

(26)

Жетармен бу кўнгил ила,
Маним ила бир дам турмас.
У дўст юзин кўрди яна,
Насиҳат йўлига юрмас.

Тангри учун, эй оқиллар,
Кўнглим менга билиб беринг.
Борди, дўст ила топишди,
Энди менга бўйин эгмас.

Бунинг каби кўнгил ила,
Нечук тириклик айлагум?
Ташлади-кетди дашт аро,
Бир кун келиб, ҳолим сўрмас.

Кўнгил, менга йўлдош экан,
Зухду тақво айлар эдим.
Бузилди у тартибларим,
Кўнгилсизман, қўлим етмас.

Кўнгил ичкари дўст ила,
Мен эшикда фарёду зор.

Минг йил фарёд чекар бўлсам,
Кимдир бу деб парво қилмас.

Айтар эсам, аё кўнгил,
Қани фарзу қани суннат?
Айтарки, не таишиш менга,
Севгидир бу, амал эрмас.

Фарёд чекиб, айтар эсам,
Бўйнингда қарзинг бор, кўнгил.
Уриб-суриб ҳайдар мени,
Койирки, эй Ҳақни кўрмас!

Оғиз оғиздан қутлидир,
Агар у сўзингиз олса.
Мен юз минг йил сўйлар эсам,
Сўзим қулоғига кирмас.

Кўнглим у ён, жоним бу ён,
Иккиси олди бир йўла
Юз минг Юнусдин фароғат,
Дўстим бўлиб, кўзинг кўрмас...

(27)

Яна келди ишқ элчиси,
Яна тўлди майдонимиз.
Яна фароғатгоҳ бўлди,
Ўнгдан сўлга ҳар ёнимиз.

Яна мажлислар тузилди,
Яна косалар тизилди,
Яна қадахлар сунилди,
Маст-аласт бўлди жонимиз.

Уй ичи ишқ ила тўлди,
Катта-кичик ошиқ бўлди.
Жонларимиз ҳайрон қолди,
Таралди паришонимиз.

Бир нечамиз Лайло бўлдик,
Бир нечамиз Мажнун бўлдик,
Бир нечамиз Фарҳод бўлдик,
Ишқдин хабар топгонимиз.

Майдонимиз майдон бўлиб,
Жонларимиз ҳайрон бўлиб,

Арига етиб, сайрон бўлиб,
Ҳазрат бўлди равонимиз.

Йиқилмишдик, Ҳақ кўтарди,
Бирлигин бизга билдирди,
Ичимизга ишқ тўлдирди,
Тўкис бўлди иймонимиз.

Сўрар эсанг: ишқ қайдадир?
Қайда истарсен, ундадир.
Ҳам кўнгилда, ҳам жондадир,
Ҳеч қолмади гумонимиз.

Юнус ишқнинг васфин сўйлар,
Ҳақиқатдин хабар айлар.
Маҳрумларнинг ичи ёнсин,
Ошкор бўлди пинҳонимиз.

